

ARKEOLOGGRUPPEN AB RAPPORT 2017:66

ARKEOLOGISK UTREDNING ETAPP 2

Länsväg 210 mellan Evertsholm och Söderköping

Drothem socken, Söderköpings kommun, Östergötland

Annica Ramström

Lst dnr 431-7803-17

ARKEOLOGGRUPPEN AB RAPPORT 2017:66

ARKEOLOGISK UTREDNING ETAPP 2

Länsväg 210 mellan Evertsholm och Söderköping

Drothem socken, Söderköpings kommun, Östergötland

Annica Ramström

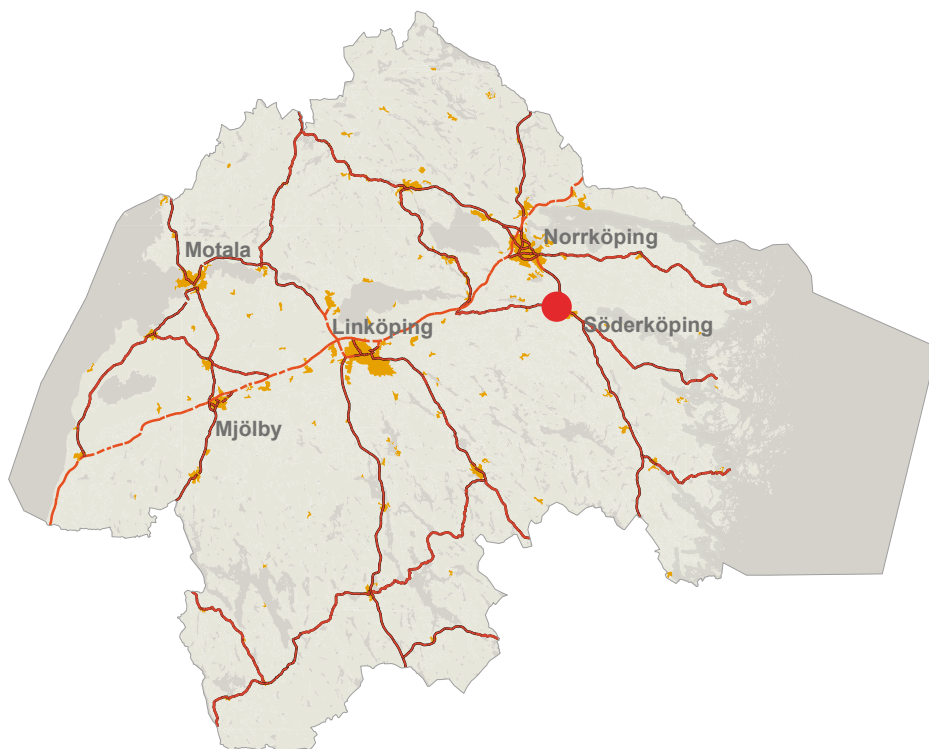
Lst dnr 431-7803-17

ARKEOLOGGRUPPEN I ÖREBRO AB
Drottninggatan 11, 702 10 Örebro
Telefon 019-609 04 10

www.arkeologgruppen.se
arkeologgruppen@arkeologgruppen.se

---

*Översiktskarta över Östergötlands län med platsen för
utredningen markerad med en röd prick.*

© 2017 Arkeologgruppen AB

Arkeologgruppen rapport 2017:66

Författare Annica Ramström

Grafisk form Nina Balknäs@Högtorps Diverse

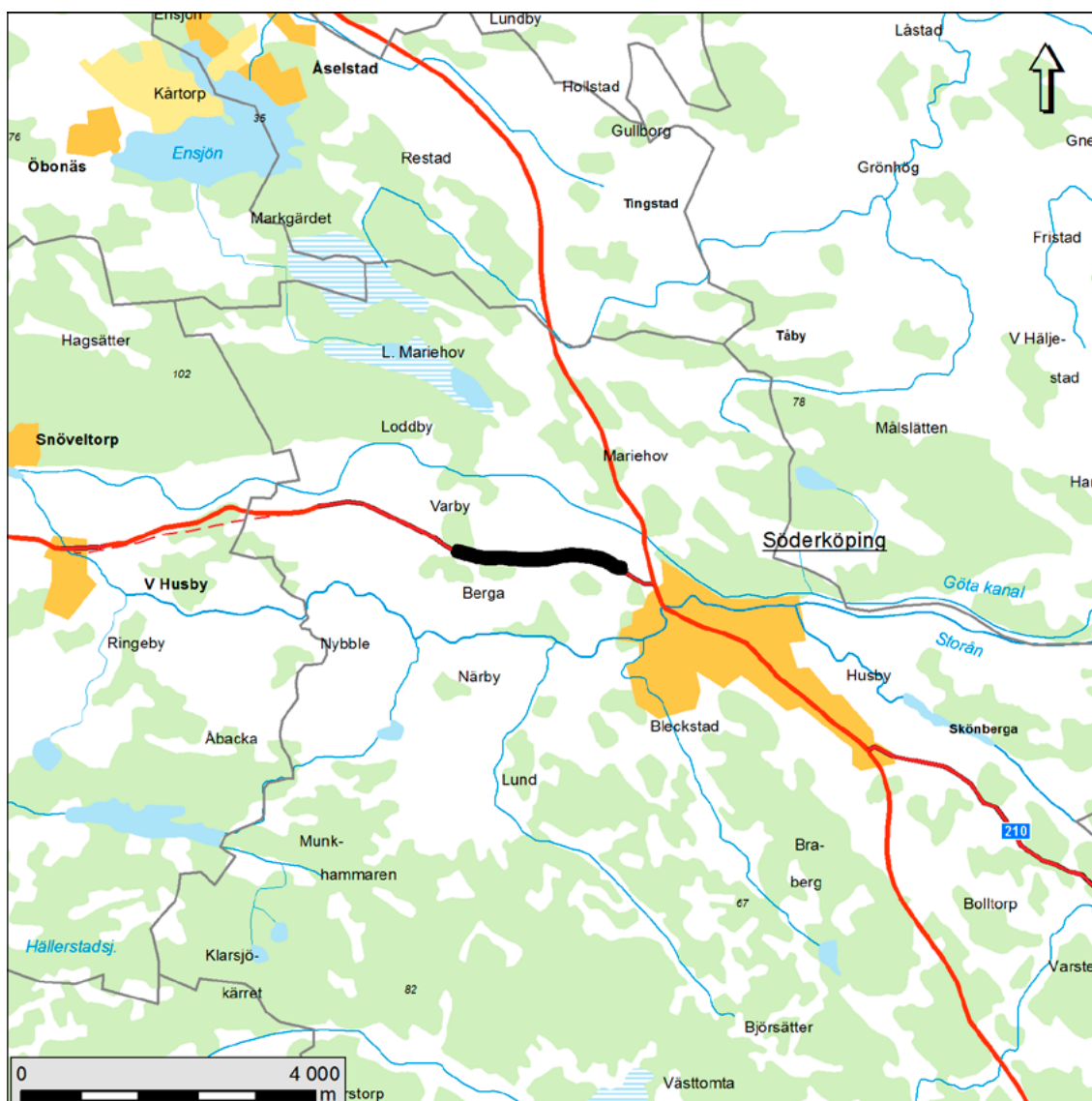
Omslagsfoto Översiktsbild över den södra delen av objekt 12. Foto från norr.

Foto Om inte annat anges är fotografierna tagna av Arkeologgruppen AB.

Kartor ur allmänt kartmaterial, © Lantmäteriet Dnr R50223371_170001

Innehållsförteckning

Sammanfattning	5
Inledning	5
Syfte	7
Metod	7
Resultat	7
KM objekt 4	8
KM objekt 11.....	11
KM objekt 12.....	11
Åtgärdsförslag	14
Utvärdering av resultaten i förhållande till undersökningsplanen	14
Referenser	16
Tekniska och administrativa uppgifter	17
Bilagor	18
<i>Bilaga 1. Schakttabell .....</i>	<i>18</i>

Figur 1. Karta över utredningsområdet i förhållande till Söderköping. Skala 1:100 000.

Sammanfattning

I samband med Trafikverkets planer på ombyggnad av länsväg 210 mellan Evertsholm och Söderköping har Arkeologgruppen AB utfört en arkeologisk utredning etapp 2 längs den tilltänkta sträckan. I december år 2016 gjorde Stiftelsen Kulturmiljövård (KM) en arkeologisk utredning etapp 1 längs samma sträcka. Bland de arkeologiska objekt som pekades ut fanns tre eventuella boplatsslägen (KM 2, KM 4 och KM 11) samt ett område som kunde innehålla rester efter ett kloster eller hospital, (KM 12). Dessa fyra objekt kom att ingå i den arkeologiska utredningen etapp 2.

KM objekt 2 utgjordes av ett möjligt boplatssläge i åkermark. Inom ytan drogs tre schakt. Inga arkeologiska indikationer fanns i schakten.

KM objekt 4 låg i hagmark och i huvudsak utanför den tänkta vägkorridoren. Invid boplatssläget drogs tre schakt och en yta i den sydvästra delen av boplatssläget som tangerade vägkorridoren på en sträcka om cirka 150 meter. Inga arkeologiska indikationer fanns i schakten.

KM 11 utgjordes av en eventuell boplat i åkermark. Sju schakt drogs och inget av arkeologiskt intresse hittades.

KM 12 var beläget på båda sidor om länsväg 210 och bestod av en större yta som förväntades kunna innehålla lämningar med kopplingar till det hospital som finns registrerat i Fornsök som RAÄ-nr Drothem 100:2.

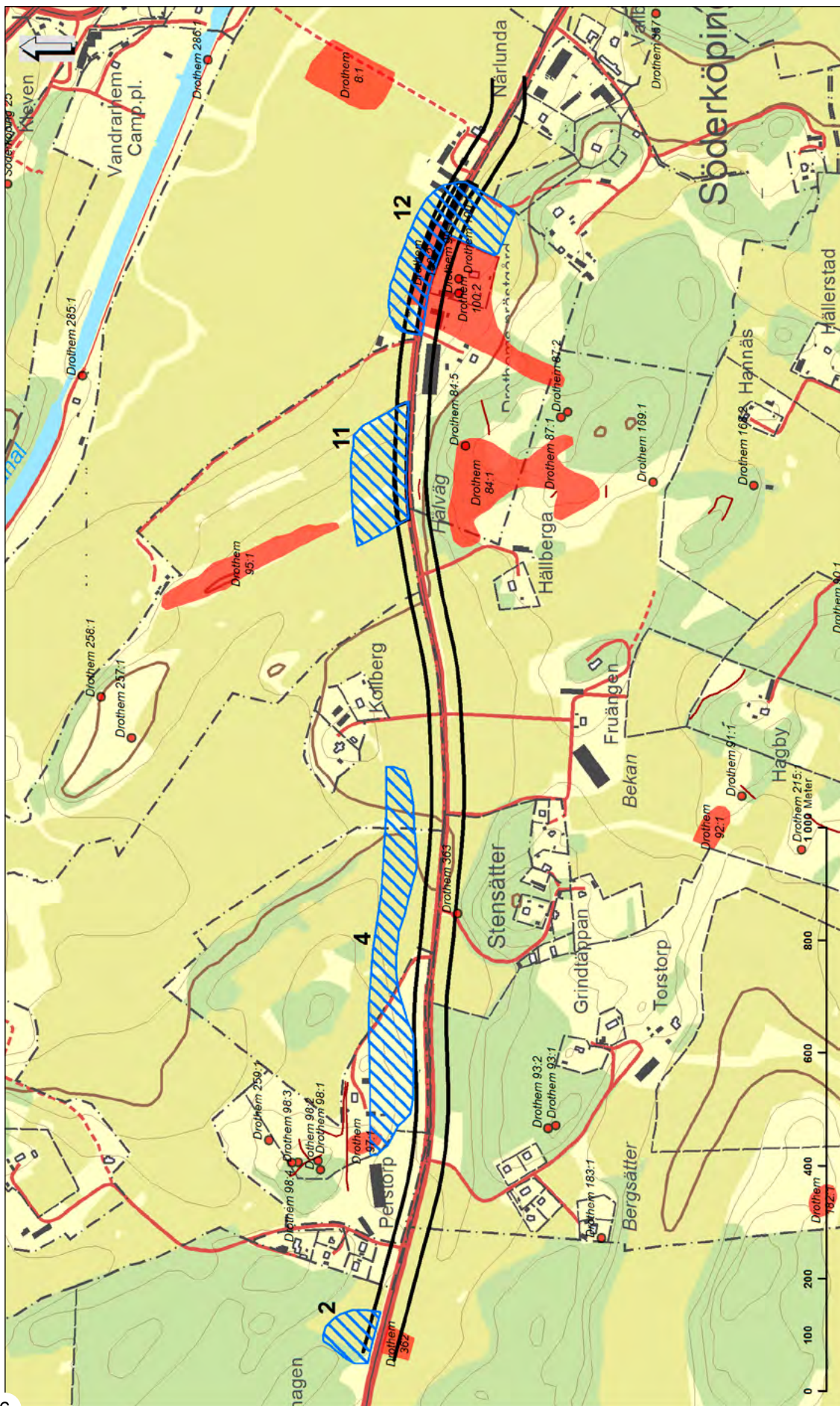
På den södra sidan hittades i schakt A472 en stenrad (A403), vilken tolkades som en terrassering. På den norra sidan drogs inga schakt i det redan konstaterade avfallslagret som ingår i lämningen RAÄ-nr Drothem 100:2. Däremot visade utredningsschaktningen att RAÄ-nr Drothem 100:2 har en större utbredning mot väster än vad som är angivet i Fornsök.

Inledning

I samband med Trafikverkets planer på en ombyggnad av länsväg 210 mellan Evertsholm och Söderköping har Arkeologgruppen AB utfört en arkeologisk utredning etapp 2 längs den tilltänkta sträckan. Arbetet genomfördes i september 2017 av Annica Ramström och Nina Balknäs. Uppdragsgivare var Trafikverket och Länsstyrelsen i Östergötlands län var beslutande i ärendet.

I december år 2016 gjorde Stiftelsen Kulturmiljövård (KM) en arkeologisk utredning etapp 1 längs samma sträcka som den nu aktuella. Vid utredningen pekades ett flertal objekt ut som intressanta ur arkeologisk synvinkel (Kennebjörk 2017). Bland de objekt som pekades ut fanns tre eventuella boplatsslägen (KM 2, KM 4 och KM 11) samt ett område som kunde innehålla rester efter ett kloster eller hospital (KM 12).

Figur 2. Utredningsområdet med objekten KM 2, KM 4, KM 11 och KM 12 markerade med blå skraffering. Skala 1:10 000.

Dessa fyra objekt kom att ingå i den arkeologiska utredningen etapp 2. För närmare beskrivning av utredningsområdets kulturhistoriska bakgrund och fornlämningsbild hänvisas till rapporten som rör den arkeologiska utredningen etapp 1 (Kennebjörk 2017).

Utredningsområdet för etapp 2 skiljde sig från det i etapp 1 så tillvida att det minskats från 100 meter på var sida om vägen till 30 meter på var sida. De boplatsslägen som pekades ut i den arkeologiska utredningen etapp 1 har därmed inte utretts i sin helhet, då delar av de utpekade ytorna ligger utanför den tänkta vägkorridoren. Detta innebär att ytor som bedömts som de bästa boplatsslägena återfinns utanför den nu smalare vägkorridoren.

På norra sidan av länsväg 210 löper ett flertal ledningar parallellt med vägen, inklusive en starkströmsledning, vilket gjorde att inga schakt kunde förläggas inom 10–12 meter från vägkanten. Detta gällde KM objekt 2, KM objekt 4 och KM objekt 11 samt den del av KM objekt 12 som låg norr om dagens länsväg. Norr om vägen och inom objekt 12 finns ett utkastlager från kloster-/hospitalstiden i en före detta sumpmark. Inom KM objekt 12 drogs fjorton schakt, åtta på den södra sidan och sex på den norra sidan om vägen.

Syfte

Syftet med den arkeologiska utredningen etapp 2 var att ta reda på om fornlämning skulle komma att beröras vid en eventuell ombyggnad av vägen. Resultaten från utredningen ska kunna användas som ett fullgott underlagsmaterial i den fortsatta besluts- och planeringsprocessen.

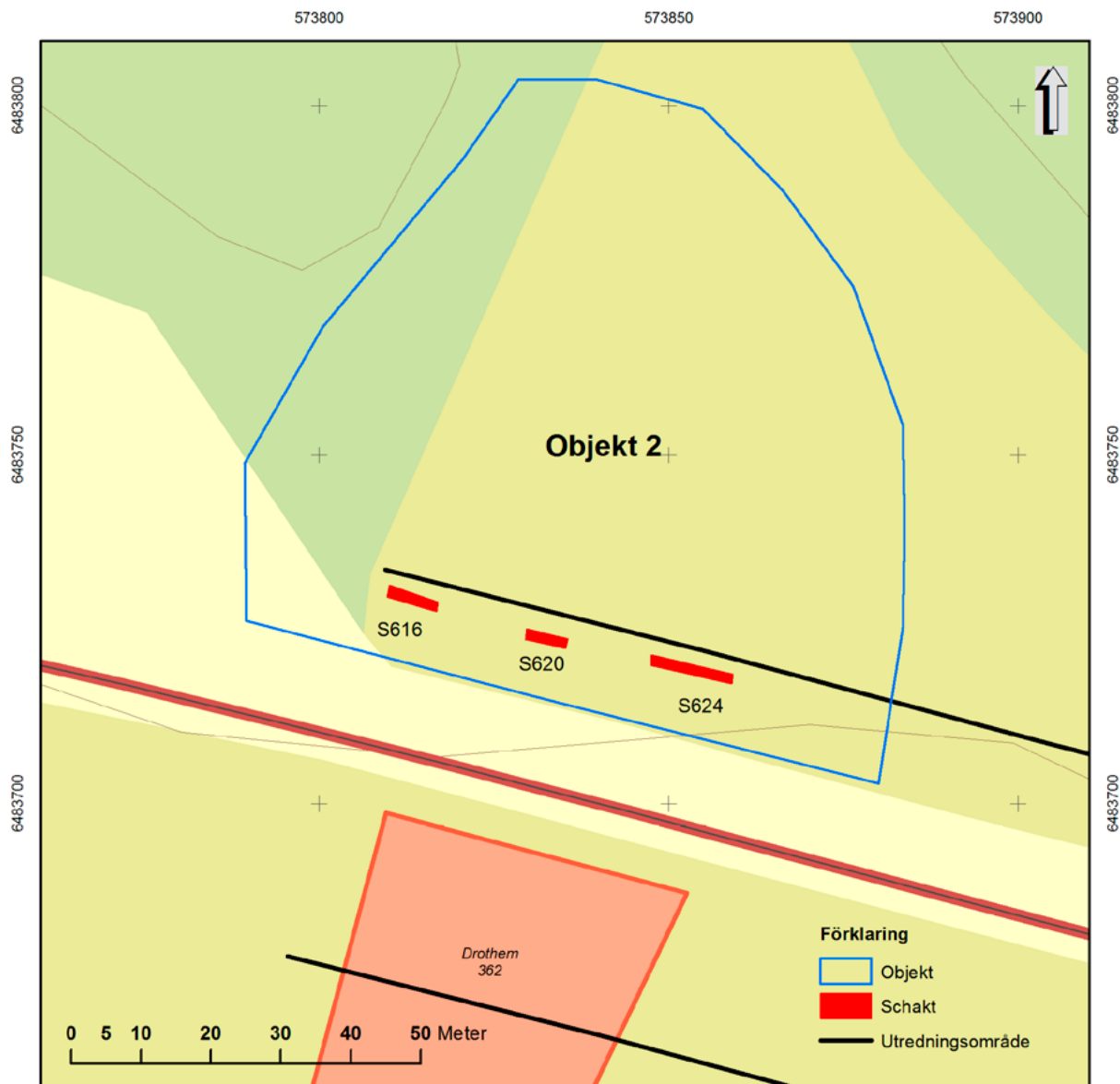
Metod

All grävning gjordes som sökschaktsgrävning med maskin genom skiktvis avbaning ner till steril marknivå. I de fall där arkeologiska lämningar påträffades skedde grävning ner till anläggnings- eller kulturlagernivå. Samtliga schakt, kulturlager och konstruktioner mättes in med RTK-GPS, fotograferades och beskrevs. Samtliga schakt återfylldes i direkt anslutning till schaktningsarbetena.

Resultat

KM objekt 2

Objektet utgjordes av ett möjligt boplatssläge i åkermark med ett högre parti i väster som övergick i en mjuk sluttning mot öster. Den undersökta ytan uppgick till cirka 3 000 kvadratmeter där det högre partiet i väster bedömdes som mest intressant. Inom ytan drogs tre schakt om sammanlagt 28,5 meter. Samtliga schakt uppvisade en likartad stratigrafi där det under 0,3 meter ploglager av lera övergick i orörd lera. Inga arkeologiska indikationer fanns i schakten.

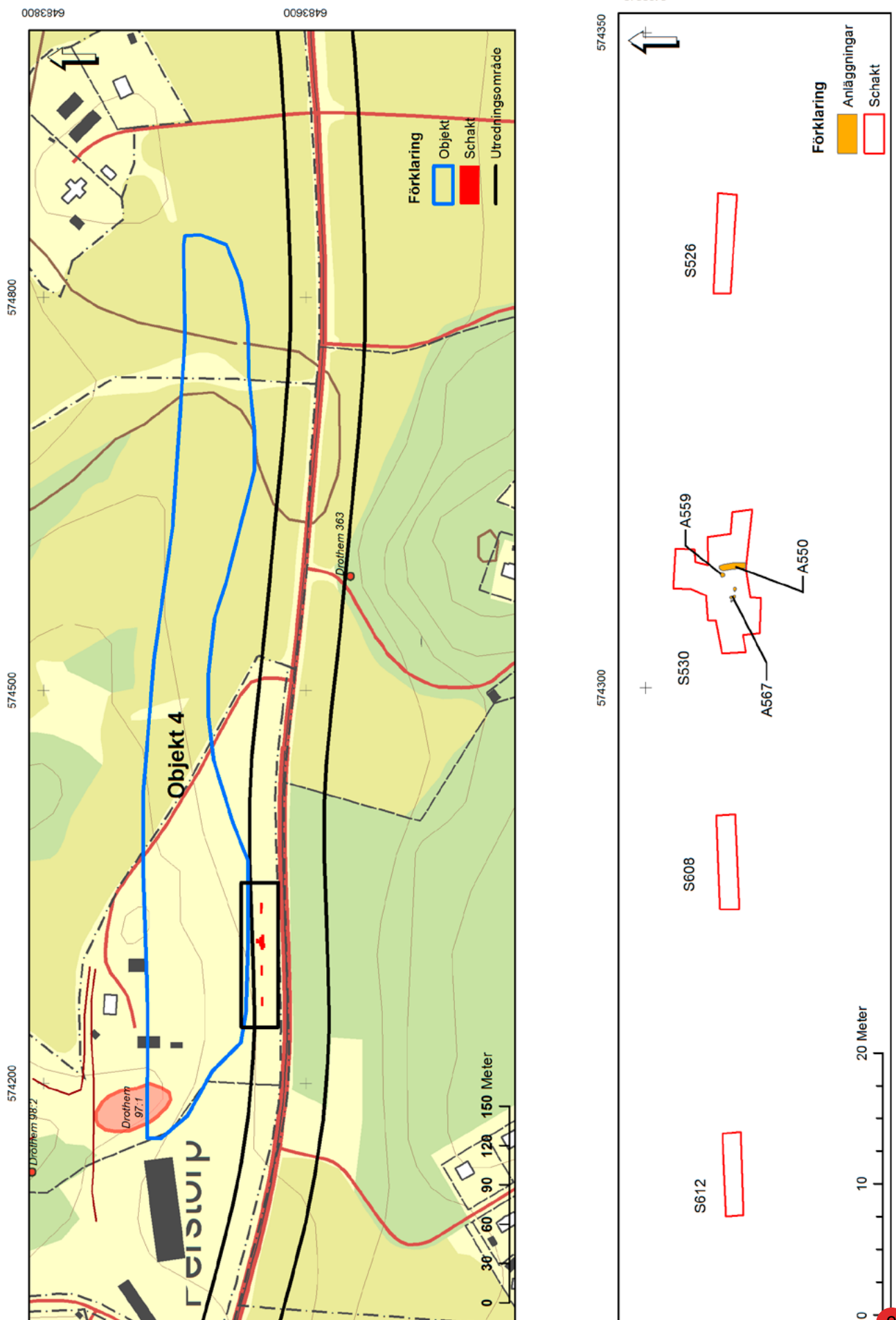

Figur 3. Schaktplan objekt 2. Skala 1: 1 000.

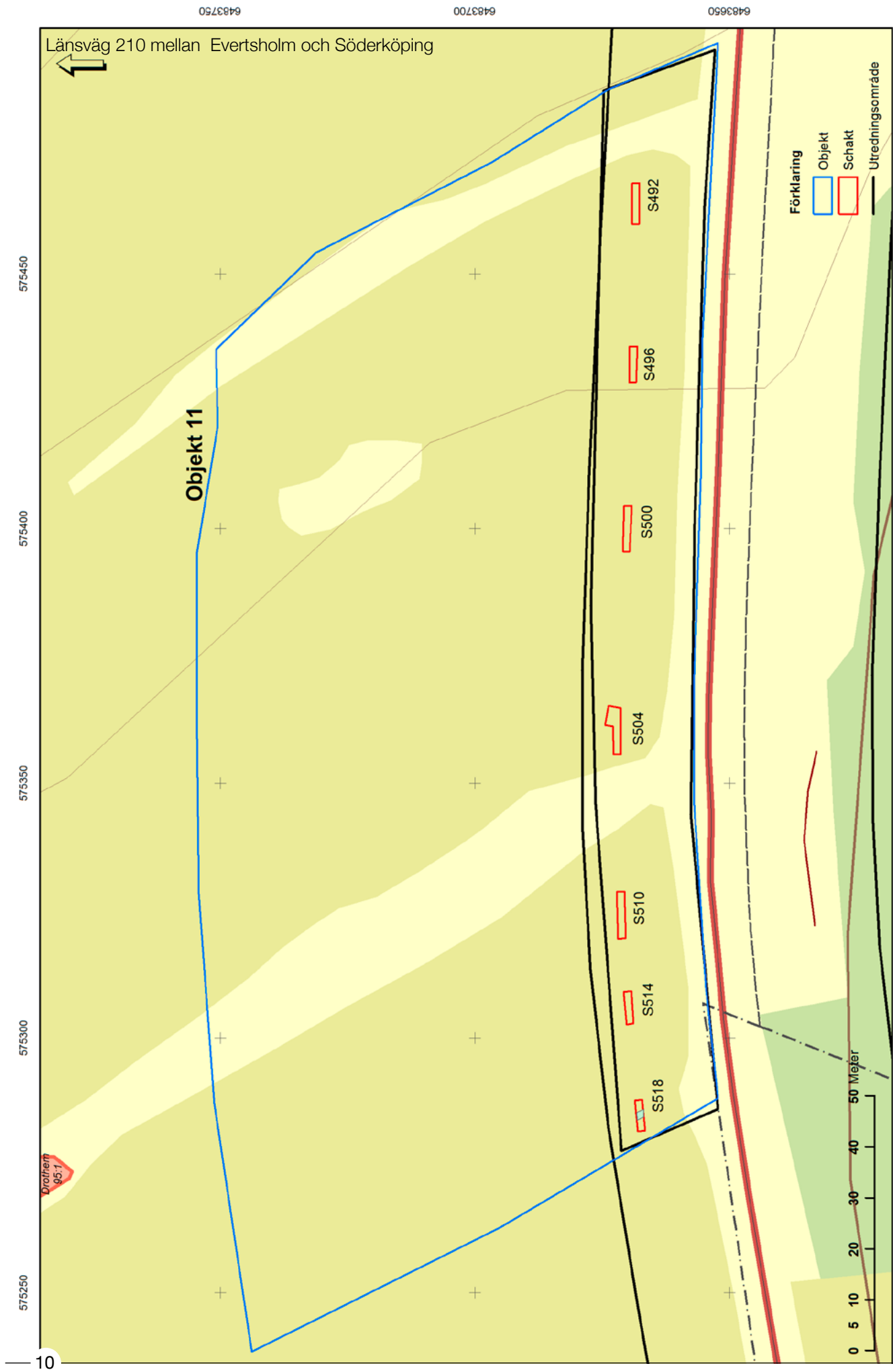
KM objekt 4

Boplatsläget KM objekt 4 ligger i huvudsak utanför den tänkta vägkorridoren. Själva boplatsläget, som ligger norr vägområdet, är beläget i åker- och hagmark som sluttar svagt mot söder. Möjligen kunde terrasseringsringar skönjas i hagmarken utanför vägkorridoren. I norr begränsas läget av en åsrygg som löper i öst-västlig riktning, där den moderna bebyggelsen är belägen.

Invid boplatsläget drogs tre schakt och en yta i den sydvästra delen av boplatsläget, som tangerade vägkorridoren på en sträcka om cirka 150 meter. Samtliga schakt och ytan hade en stratigrafi som bestod av 0,3–0,35 meter ploglager av lera som övergick i ren lera.

Figur 4. Schaktplan objekt 4. Skala 1:4 000.

Figur 5. Schaktplan objekt 11. Skala 1:1 000.

Figur 6. Översiktssbild över objekt 11 från öster.

Ytan togs upp då en stenrad (A550) hittades i övergången mellan ploglagret och den sterila lera. Raden var 2 meter lång och 0,4 meter bred och bestod av sten i storleken 0,08–0,4 meter i upp till tre skikt. Inga ytterligare stenrader, kulturlager eller andra anläggningar hittades trots ett systematiskt vidgande av ytan (S504). För att utröna om det rörde sig om en syll grävdes en bit av anläggningen, det kunde då konstateras att det rörde sig om ett stenfyllt dike. Denna tolkning stämmer även med den omgivande terrängen, då diket löper i nord-sydlig riktning och längs med sluttningen mot ett lägre liggande parti i söder.

KM objekt 11

Boplatsläge i åkermark på ett höjdparti som övergår till en sluttning mot öster, cirka 3.500 kvadratmeter stort. Inom undersökningsytan drogs sju schakt om sammanlagt 59 meter. Schaktens stratigrafi utgjordes av 0,15–0,45 meter ploglager av lera och där under ren lera. Inga arkeologiska lämningar hittades i schakten.

KM objekt 12

Objektet utgjordes av en större yta som förväntades kunna innehålla lämningar med koppling till det hospital som finns registrerat i Fornsök som RAÄ-nr Drothem 100:1, vilket var beläget direkt väster om objekt 12 på den södra sidan om vägen. RAÄ-nr Drothem 100:2 består av bebyggelseämningar från det medeltida Sankt Görans hospital. Det rör sig om ett tiotal husgrunder som är synliga genom syllstensrader och två dammar söder om bebyggelseämningarna. En huslämning är så välbevarad att den fått ett eget fornlämningsnummer (RAÄ-nr Drothem 99:1). Det är ett 10x8 meter stort hus med väggar av tegel, numera vitrappade. Väggarna bär i sin tur upp ett tunnvalv som bildar ett tak. Samtliga fornlämningar ligger inom gårdstomten för Drothems prästgård.

Figur 7. Schaktplan objekt 12 med förslag till ny utbredning på kulturlagret RAÄ-nr Drothem 100:2 på den norra sidan om vägen. Förslaget syns som en en röd skraffering mot väster. Skala 1:1 000.

Norr om vägen och inom objekt 12 finns ett utkastlager från kloster-/hospitalstiden i en före detta sumpmark. Detta lager uppfyller kulturmiljölagens tidskriterier för fornlämning och är varaktigt övergivet. Lagret uppmärksammades vid en arkeologisk utredning år 1989.

Inom KM objekt 12 drogs fjorton schakt, åtta på den södra sidan och sex på den norra.

Utredningsområdet på den södra sidan om vägen låg i en norrslutning med tydliga terrasseringslag utanför området i söder. Schakten på den södra sidan uppvisade samtliga en likartad stratigrafi. Under grästorven fanns ett 0,15–0,2 meter tjockt lager med lera som innehöll tegelkross, tegelbrockor och ibland kol. Det rörde sig inte om något regelrätt kulturlager i bemärkelsen att det avsatts på platsen, utan gav snarare intryck av att ha förflyttats dit, kanske från högre partier i söder i samband med plöjning och harvning. I schakt S108 hittades en sju meter lång stenrad (A216) som löpte i öst-västlig riktning. Den bestod av naturstenar i blandad storlek, mellan 0,15–0,45 meter stora. Cirka 4 meter från öster fanns en öppning på en meter i stenraden. Ytterligare schakt togs upp i syfte att söka en parallell rad till A216. Ingen sådan kunde återfinnas inom undersökningsområdet, men schaktets placering utesluter inte att det skulle kunna finnas en parallell utanför utredningsområdet i söder. Inga avsatta kulturlager, raseringslager eller markberedningslager fanns i närheten av A216 varför stenraden tolkas som en terrassering i syfte att förhindra jord att flytta sig nedåt i sluttningen och för att skapa en plan yta mot söder.

På den norra sidan om vägen låg utredningsområdet i igenlagd åkermark. Stratigrafin i schakten visade att det under 0,3–0,4 meter ploglager av lera fanns en steril botten av ren lera. Inga schakt drogs i det redan konstaterade avfallslagret som ingår i lämningen RAÄ-nr Drothem 100:2. Däremot visade utredningsschaktningen att lämningens utbredning mot väster är något större än vad som är inlagt i Fornsök. I schakt S472 hittades i övergången mellan ploglager och steril lera en rektangulär stenpackning som var 0,8x0,7 meter stor, uppbyggd av natursten i storleken 0,3 meter. Stenpackningen var skuren av ett dike i söder.

Åtgärdsförslag

För de tre boplatslägena KM objekt 2, 4 och 11 föreslås inga vidare åtgärder då den arkeologiska utredningen etapp 2 inte kunde påvisa något av arkeologiskt eller antikvariskt intresse. För objekt 12 på den södra sidan om vägen där en terrassering hittades invid utredningsområdets södra kant föreslås att exploateringsgräns skjuts något åt norr så att terrasseringen hamnar utanför exploateringsområdet. När det gäller objekt 12 norr om vägen utgör den sedan tidigare kända lämningen Drothem 100:1, samt den utvidgade ytan, fornlämning.

Utvärdering av resultaten i förhållande till undersökningsplanen

Syftet med den arkeologiska utredningen etapp 2 var att klargöra i vilken utsträckning det förekom fornlämningar inom objekt KM 2, 4, 11 och 12 inom den tänkta vägsträckningen. Den arkeologiska utredningen omfattade utredningsgrävning genom sökschaktningsgrävning.

Utredningen genomfördes i enlighet med den fastställda tidplanen samt följde den uppställda undersökningsplanen och kostnadsberäkningen utan avvikelser.

Referenser

Tryckta källor

Kennebjörk, J. 2017. *Ombyggnad av länsväg 210 mellan Evertsholm och Söderköping*. Arkeologisk utredning etapp 1. Stiftelsen Kulturmiljövård rapport 2017:8.

Tekniska och administrativa uppgifter

Län	Östergötland
Kommun	Söderköping
Landskap	Östergötland
Socken	Drothem
Fastighet	—

Typ av undersökning

Arkeologisk utredning etapp 2

Länsstyrelsens beslutsdatum

2017-09-04

Länsstyrelsens diarienummer

431-7803-17

Arkeologgruppens projektnummer

Ag2017_54

Projektledning

Annica Ramström

Personal

Nina Balknäs, Annica Ramström

Undersökningstid

2017-09-18 till 2017-09-22

Inmätningsteknik

RTK-GPS

Koordinatsystem

SWEREF 99 TM

Höjdsystem

RH 2000

Arkiv

Arkivmaterial förvaras tillsvidare hos Arkeologgruppen AB.

Digitalt arkiv

Digitala data förvaras tillsvidare hos Arkeologgruppen AB.

Fynd

Inga fynd omhändertogs.

Bilagor

Bilaga 1. Schakttabell

Samtliga schakt grävdes med en skopbredd om 1,2 meter.

Objekt 12				
Schaktnr	Längd/m	Djup/m	Beskrivning	Anläggningar
100	6	0,4	Under 0,2 meter grästorv fanns 0,2 meter lera med inslag av tegelkross, tegelbrockor och natursten. I botten lera.	
108	8	0,15-0,3	Under 0,15 meter grästorv fanns 0,2 meter lera med inslag av tegelkross, tegelbrocker och kol. I norra delen fanns en terrassering. I botten lera.	A216
367	7	0,4	Under 0,15 meter grästorv fanns lera med inslag av tegelkross, brockor och natursten. I botten lera	
371	7	0,3-0,5	Under 0,15 meter grästorv fanns 0,1-0,3 meter lera med inslag av tegel. I botten lera.	
375	8	0,3-0,55	Under 0,15 meter grästorv fanns 0,1-0,3 meter lera med inslag av tegel, kol och bränd lera. I botten lera.	
379	7	0,3	Under 0,15 meter grästorv fanns 0,1-0,25 meter lera med inslag av enstaka tegel. I botten lera.	
383	8	0,3	Under 0,15 meter grästorv fanns 0,1-0,25 meter lera med inslag av enstaka tegel. I botten lera.	
387	4	0,15	Under 0,15 meter grästorv fanns två stenar på rad som var synliga i ytan. Visade sig vara naturligt.	
391	11	0,3	0,2 meter ploglager av lera med inslag av tegel. I botten lera.	
395	8	0,3	0,2 meter ploglager av lera. I botten lera.	
399	7	0,3	0,2 meter ploglager av lera. I botten lera.	
472	10	0,3	0,2 meter ploglager av lera. I botten lera.	A403
484	8	0,4	0,35 meter ploglager med inslag av tegelfnyk, tegelkross och tegelbrockor. På ett djup av 0,3 meter fanns en koncentration av tegel och sten i storleken 0,3 meter stora i en i övrigt stenfri åker.	
488	7	0,3	0,3 meter ploglager av lera. I botten lera.	

Objekt 11				
Schaktnr	Längd/m	Djup/m	Beskrivning	Anläggningar
492	10	0,3	0,3 meter ploglager av lera. I botten lera.	
496	8	0,3	0,3 meter ploglager av lera. I botten lera.	
500	10	0,25	0,25 meter ploglager av lera. I botten lera.	
504	9	0,15	0,15 meter ploglager av lera. I botten morän	
510	10	0,3	0,25 meter ploglager av lera. I botten lera.	
514	6	0,5	0,45 meter ploglager av lera. I botten lera.	
518	6	0,4	0,35 meter ploglager av lera. I botten lera.	
Objekt 4				
Schaktnr	Längd/m	Djup/m	Beskrivning	Anläggningar
526	9	0,3-0,5	0,25 meter ploglager av lera. I botten lera.	
530	13x3-6	0,3-0,5	0,3 meter ploglager av lera. I botten lera.	A550
608	8	0,4	0,35 meter ploglager av lera. I botten lera.	
612	7	0,4	0,35 meter ploglager av lera. I botten lera.	
Objekt 2				
Schaktnr	Längd/m	Djup/m	Beskrivning	Anläggningar
616	8,5	0,3	0,3 meter ploglager av lera. I botten lera.	
620	6	0,3	0,3 meter ploglager av lera. I botten lera.	
624	14	0,3	0,3 meter ploglager av lera. I botten lera.	

